

Niels W. Gade:

Oktet for strygere i F-dur op. 17, strygekvintet i f-mol (1837) strygekvartet i F-dur (1840) kvartetsats i a-mol (1836). Kontra Kvartetten BIS-CD-545. (1 cd).

Oktet for strygere i F-dur op. 17, strygekvintet i f-mol (1837) opr. 1. sats af strygesekstet i Es-dur op. 44. Johannes Ensemble. Kontrapunkt 32127. (1 cd).

Oktet for strygere i F-dur op. 17 (sammen med Mendelssohns oktet, op. 20) L'Archibudelli & Smithsonian Chamber Players. SK 48 307. (1 cd) Strygesekstet i Es-dur op. 44, Strygekvintet i e-mol op 8. Johannes Ensemble. Kontrapunkt 32121. (1 cd).

Strygekvartet i D-dur op. 63, strygekvartet i e-mol (1877), strygekvartet i f-mol (1851). Kontra Kvartetten. BIS CD 516. (1 cd).

Strygekvartet i D-dur op. 63, strygekvartet i e-mol (1877), strygekvartet i f-mol (1851). Københavns Strygekvartet. Da Capo 8.224015. (1 cd).

Klavertrio i F-dur op. 42, Novelletter for klavertrio op 29, triosats i B-dur (1839). Københavns klavertrio. Kontrapunkt 32077. (1 cd).

Triosats i B-dur (1839) på „Danish Golden Age Piano Trios“. Tre Musici. Dacapo, DCCD 9310. (1 cd).

Violinsonate i A-dur op. 6, violinsonate i d-mol op. 21, violinsonate i B-dur op. 59. Søren Elbæk, Elisabeth Westenholz. Kontrapunkt 32098. (1 cd).

Folkedanse for violin og klaver op. 62, diverse arrangementer for violin og klaver. Søren Elbæk, Elisabeth Westenholz. Kontrapunkt 32164. (1 cd).

Fantastykker for klarinet og klaver op. 43 (sammen med Brahms' klarinet-sonater op 120). Niels Thomsen, Elisabeth Westenholz. Kontrapunkt 32078. (1 cd).

Denne velsignede mængde af cd'er med Niels W. Gades kammermusikværker er alle fortræffelige, både lydteknisk, musikalsk teknisk og musikalsk fortolkningsmæssigt. Og man kan uden at overdrive tilføje, at indspilningerne, der helt overvejende er med danske musikere, er på internationalt niveau.

Allerede mængden af indspilninger og værker forbyder, at jeg i denne anmeldelse kan foretage en systematisk gennemgang af hver enkelt. Der bliver derfor tale om punktnedslag af forskellig art: om indspilningerne, absolut eller sammenlignende; om udvalget af værker; om tilretningen af værkerne; om værkerne selv.

Oktetten foreligger i hele tre fortolkninger, hvoraf den mest overbevisende efter min opfat-

telse er den med den udvidede Kontra Kvartet. Dette hænger bl.a. sammen med tempovalgene, hvor Kontra Kvartetten vælger de roligste tempi (hele oktetten varer med Johannesensemblet 29:04 min., med L'Archibudelli & Smithsonian Chamber Players 28:34 min. og med Kontra Kvartetten 33:04 min.). Især sidste sats, men også de andre hurtige sater, kommer til at virke en anelse jappede og letbenede, hvis tempoet skrues for højt op, og mange rytmiske accentueringer og pointer går i øvrigt tabt.

Strygekvartetterne foreligger i to danske indspilninger, den „gamle“ med Københavns Strygekvartet og den „nye“ med Kontra Kvartetten. Der er mest drama og intensitet i den nye; til gengæld mere klassisk renhed i den gamle. Men begge yder værkerne fuld retfærdighed. Hvorfor Gade aldrig lod f-mol kvartetten trykke, er mig en gåde, da den af mange anses for at være den bedste af dem alle, og hvorfor han aldrig fik gjort e-mol kvartetten rigtigt færdig, ligeså. Den tresatsede F-dur kvartet, som her er indspillet for første gang, viser den unge Gade i fin form. 3. sats, som er en femleddet scherzo, er ufuldstændig, og vil man alligevel opføre og indspille den – hvad jeg godt kan forstå, man gerne vil, for det er en yndig lille sats – må man supplere med det manglende i de fire første afsnit (det kan gøres med 99% sikkerhed) og enten lade den afsluttende scherzo-del „fade ud“ efterhånden, som der ikke er flere noder, eller – hvad jeg nok vil foretrække – få en komponist med kendskab til og indlevelse i Gades stil til at rekonstruere den manglende slutning. Blot at klistre et par akkorder på, som det gøres her, duer ikke.

Johannesensemblet skal have ros for at have produceret de hidtil første indspilninger af sekstetten og e-mol kvintetten. Sekstetten virker lidt som en pligtaflevering i denne indspilning (især 1. sats). Til gengæld spiller de den „himmelsk“ lange finale i kvintetten hjem med bravour. De to indspilninger af f-mol kvintetten viser samme indbyrdes forhold som oktetten. Kontra Kvartettens roligere tempi (her især i de langsomme dele) giver mere drama og tyngde, mere *Sturm und Drang*, formodentlig helt i overensstemmelse med den unge Gades intentioner.

Om Københavns Klavertrios indspilninger af trioerne vil jeg ikke sige andet, end at de er fremragende, slet og ret.

Det samme gælder violinsonaterne. Her vil

jeg dog fremhæve d-mol sonaten, et værk af usædvanlig styrke og sammenhæng og som – hvis man er til den slags – godt kan karakteriseres som Gades svar på Kreutzer-sonaten.

Den anden cd med violin og klaver (Kontrapunkt 32164) er tilsyneladende disponeret efter devisen: Resten af Gades værker for violin og klaver, suppleret med forskellige arrangementer for at fylde tiden ud. Det er ikke altsammen lige påtrængende at have på cd. Ganske vist er det sandt, at Gade anfører på noderne til Fantasiestykkerne, at de kan spilles for violin i stedet for klarinet (i øvrigt ganske som Schumann gjorde det ved obo-romancerne). Men der er næppe tvivl om, at Gade (og Schumann) her tænkte i økonomiske baner – ikke musikalske. Hvilket hermed er definitivt bevist.

Den rigtige indspilning af Fantasiestykkerne op. 43 er placeret sammen med Brahms' klarinetsonater op. 120 – en dristig disposition. Men man må medgive, at Gade står distancen, ikke mindst takket være den storartede og afvekslende fortolkning.

Finn Egeland Hansen

Carl Nielsen: Complete Piano Works 1-2. Anne Øland (klaver) Paula CD 79-80. (2 cd'er).

Sammenfattende må man sige, at Anne Øland har leveret en stor præstation med indspilningen af Carl Niensens samlede klaverværker. Indspilningen medtager alle de udgivne værker, hvilket indbefatter *Drømmen om Glade Jul*, en parafrase fra 1905 over den kendte julesang.

Når man sådan kan høre Carl Niensens samlede produktion for klaver under et, bekræftes det indtryk, jeg har af Carl Niensens instrumentalmusik som sådan. Hans musik bliver mere og mere spændende med årene. Man kan sige meget godt om de tidlige værker, f.eks. er den charmerende „Mignon“ fra de 5 *Klaverstykker* op. 3 uimodståelig. Også „Alfedansen“, som Carl Nielsen i en senere version, instrumenteret af Julius Röntgen, anvendte i musikken til *Hr. Oluf han rider*, er ikke til at stå for. Men selv om det er dejlig musik, og selv om der er træk, der peger hen mod de senere værker, epokegørende er de ikke.

Blandt de store værker er *Tema med variationer*, op. 40, måske det smukkeste. Som en række moderne karaktervariationer trækker de alle på elementer af temaets struktur, og trods deres forskellighed følger de alligevel hinanden med en ubrydelig musikalsk logik. De nærmest impressionistisk klingende variationer 7 og 8 står for mig som noget af det smukkeste, han har skrevet.

Suiten op. 45 er utvivlsomt Carl Niensens vanskeligste klaverværk, såvel teknisk som musikalsk. Her folder han sin ekspansive trang ud i et format, der er ved at sprænge rammerne for klaverstilen, men Anne Øland formår fornemt at få værket til at stå klart og sammenhængende frem.

Carl Niensens sidste klaverværk, *Klavermusik for Smaa og Store*, er en række af små perler, der fortjener at blive respekteret blandt hans store klaverværker. Der er ofte en tendens til blot at se dem som småstykker til pædagogisk brug, men som Anne Øland spiller dem, synes det klart, at de må være konciperet som et sammenhængende univers. Ligesom Bachs *Das Wohltemperierte Klavier* er der et stykke i hver toneart – der er dog to stykker i G-dur – i systematisk rækkefølge. Men der er noget der taler for, at parallellen kan drages videre. Man kan tænke sig, at Carl Nielsen med det valgte, altomfattende princip har tænkt sig et mini-univers, der viser en koncentration af hans kompositionsteknik under selvvalgte, stærkt begrænsende regler. Et katalog, der viser alt fra hans helt enkle sats til den udviklede tonale og rytmiske polyfoni i andet bind. Måske er det at gå for vidt, men værket afspejler i hvert fald en holdning til den enkle klaversats som værende en kunstnerisk udfordring snarere end en begrænsning, i slægt med Bartoks *For Children* og Hindemiths 5-tonige klaverstykker.

Carl Nielsen anfører i forordet til førsteudgaven, at impulsen til værket kom fra et møde i Musikpædagogisk Forening i december 1929, hvor komponisterne blev opfordret til at komponere „lette og for Undervisningen brugbare Smaastykker for Klaver.“ Men der er ikke tale om et bestillingsværk i den forstand, at han blot imodekommer opfordringen. I forlængelse af det omtalte møde blev der udskrevet en konkurrence med tre kategorier, hvor den første var stykker, der i sværhedsgrad ikke overstiger Kuhlaus sonatiner, den anden endnu lettere stykker og den tredje femtonige stykker for begyndere. Carl Niensens værk kan således